

zötti viszálykodás a Palesztina Hivatalt cselekvésképtelenné teszi, és a mindkét szervezet vezetőségében szereplő Komolyt és Szilágyit bízta meg az engedélyek elosztásával. A Kasztner és Krausz kapcsolatát már korábban is jellemző ellenségeskedés, amit ütköző ambícióik és a cionista pártok közötti nézeteltérések tápláltak, most még jobban elmergésedett, és mindenfajta összehangolt munkát lehetetlenné tett.⁵³ A lista összeállításánál Komolynak és Szilágyinak számos szempontot kellett érvényesítenie. Az engedélyeknek nagyjából a felét a vidékről még nem deportált zsidóknak kellett juttatni, és gondolni kellett a lengyel és szlovák menekültekre éppúgy, mint azokra a vallási és világi vezetőkre, tudósokra, művészekre, cionistákra, akik kiemelkedő szerepet játszottak a zsidó közösség életében.

Miközben a cionista vezetők hajba kaptak a lista összeállításán, Eichmann a berlini központ és Himmler teljes támogatásával új, grandiózus tervvel állt elő, amely jól kivethető nemzetközi politikai és katonai felhangjaival túlmutatott a magyar zsidóság sorsán.

Brand küldetése

Mintogy Wisliceny vidéken irányította a gettóba gyűjtést, az SS részéről a tárgyalások vezetését Eichmann vette át. 1944. április 25-én (Winninger útján) üzent Brandért, és újabb egyezséget ajánlott neki, amelynek keretében a náci bizonyos, Magyarországon kívülről megszerzendő javak fejében „eladnának” egymillió zsidót. Szándékában állt engedélyezni, hogy Brand külföldre utazzék, és kapcsolatot létesítsen a nemzetközi zsidó szervezetek és a szövetséges hatalmak képviselőivel.

Hogy miért éppen Brandot szemelték ki erre a feladatra, rejtély marad. Brand, mint ő maga állítja, Eichmann-nal folytatott megbeszélése után hamarosan találkozott a Mentőbizottság képviselőivel. Ezen a megbeszélésen Kasztner állítólag azt javasolta, hogy vagy Fischer Józsefet (saját apósát, a jó nevű ügyvédet, korábbi parlamenti képviselőt), vagy Marton Ernőt (az akkorra betiltott kolozsvári cionista napilap, az *Új Kelet* volt főszerkesztőjét) küldjék. Brand állítása szerint Komoly és a Mentőbizottságban tevékenykedő *halucok*, köztük Szilágyi és Révész, kitarítottak az ő személye mellett, mondván, hogy a jelöltek között ő a legképzettebb és a legmegbízhatóbb, Kasztner viszont (akinek beszámolója számos részletben különbözik Brandétól)⁵⁴ azt hangoztatta, hogy a delegátus kiválasztásában sem a Vaadának, sem más zsidó fórumnak nem volt szava.

Brand unokatestvére, a szintén erdélyi Biss, aki Brand elutazása után aktívan bekapcsolódott a Mentőbizottság munkájába, egy harmadik változatot közöl. Szerinte az SS választása egy Grosz Andor (Bandi) neveze-